

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

©2021 ОЛЕКСАНДРЕНКО І. В.

УДК 332.1
JEL: R13; R50; R58

Олександренко І. В. Оцінка ефективності інвестиційної діяльності регіонів України

Метою даної статті є оцінка ефективності інвестиційної діяльності регіонів України. Результати проведеного дослідження дозволять виявити фактори впливу на дану характеристику регіональної господарської системи та сформулювати певні завдання з їх вирішення в контексті активізації інвестиційних процесів на регіональному рівні. Здійснено теоретичний аналіз наявних підходів до оцінки ефективності інвестиційної діяльності на рівні регіону, що дозволило сформулювати власний підхід, який базується на обчисленні сукупного інтегрального показника ефективності інвестиційної діяльності регіонів України. З метою обчислення сукупного інтегрального показника ефективності інвестиційної діяльності регіонів України запропоновано методичку, яка полягає в розрахунку сукупності відносних показників, які розподілені в межах трьох напрямів, а саме: за впливом інвестиційної діяльності за виробничий розвиток регіону, фінансовий розвиток регіону та соціальний розвиток регіону. В результаті обчислення відносних показників здійснено оцінку інтегрального рівня ефективності інвестиційної діяльності окремо за її впливом на виробничий, фінансовий і соціальний розвиток регіону. На основі розрахованих трьох інтегральних показників обчислено сукупний інтегральний показник ефективності інвестиційної діяльності регіонів України, що дозволило їх розподілити на регіони з низьким, середнім, вищим від середнього та високим рівнем ефективності інвестиційної діяльності. Систематизовано всі аналітичні розрахунки, що дозволило виокремити головні чинники впливу на ефективність інвестиційної діяльності регіонів України, врахування яких дозволить активізувати інвестиційний процес на регіональному рівні та досягнути його головних цілей.

Ключові слова: інвестиційна діяльність в регіонах України, ефективність інвестиційної діяльності регіонів України, інвестиції, капітальні інвестиції, прями іноземні інвестиції.

Табл.: 4. **Бібл.:** 12.

Олександренко Ірина Володимирівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Луцький національний технічний університет (вул. Львівська, 75, Луцьк, 43018, Україна)

E-mail: iruna_oleks@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6613-8107>

UDC 332.1
JEL: R13; R50; R58

Oleksandrenko I. V. Assessing the Investment Activity Efficiency of Ukrainian Regions

The article is aimed at assessing the efficiency of investment activity of the regions of Ukraine. The results of the carried out survey should allow to identify factors influencing this characteristic of the regional economic system and to form certain tasks for their solution in the context of intensification of investment processes at the regional level. A theoretical analysis of existing approaches to the assessment of the efficiency of investment activity at the regional level was carried out, allowing to form the author's own approach, which is based on the computation of the aggregate integral indicator of the efficiency of investment activity of the regions of Ukraine. In order to compute the aggregate integral indicator of the efficiency of investment activity of the regions of Ukraine, a methodology is proposed, which consists in computing a set of relative indicators that are distributed within three directions, namely: impact of investment activity on the production development of region, financial development of region, and social development of region. As result of computing relative indicators, an assessment of the integral level of investment activity efficiency was carried out separately by its impact on the production, financial and social development of region. On the basis of the three computed integral indicators, the aggregate integral indicator of the efficiency of investment activity of the regions of Ukraine was calculated, allowing to divide them into regions with low, medium, higher than average, and high level of efficiency of investment activity. All analytical computations were systematized, which made it possible to distinguish the main factors influencing the efficiency of investment activity of the regions of Ukraine, taking into account of which would allow to activate the investment process at the regional level and achieve its main goals.

Keywords: investment activity in the regions of Ukraine, efficiency of investment activity of Ukrainian regions, investments, capital investments, foreign direct investment.

Tabl.: 4. **Bibl.:** 12.

Oleksandrenko Iryna V. – PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Finance, Banking and Insurance, Lutsk National Technical University (75 Lvivska Str., Lutsk, 43018, Ukraine)

E-mail: iruna_oleks@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6613-8107>

Інвестиційна діяльність, незалежно від об'єкта її провадження є вагомим фактором досягнення ним позитивних результатів у всіх сферах. Зокрема, активна інвестиційна діяльність на підприємстві – це рушійна сила підвищення його конкурентоспроможності, економічного розвитку та ринкової стійкості. Не менш вагому роль відіграє інвестиційна

діяльність для розвитку регіону, завдяки якій відбувається залучення іноземного капіталу, оновлення виробничо-технічної бази, зростання надходжень до бюджету, зростання валового регіонального продукту тощо. Проте варто відмітити, що не стільки обсяги інвестиційної діяльності є важливими, скільки результати, які вона дозволяє забезпечити, що, від-

повідно, послужило базовою основою в даному дослідженні.

Зважаючи на сучасні умови бюджетної децентралізації та надану регіонам самостійність у сфері фінансування, набувають важливості питання, пов'язані із визначенням напрямів інвестування коштів на території окремих регіонів і пошуком джерел їх фінансування. Згідно із цим виникає необхідність оцінки ефективності поточної інвестиційної діяльності в межах регіону з метою виявлення певних проблемних аспектів і розробки чітких, обґрунтованих рішень управлінського характеру.

Загалом, питання інвестиційної діяльності на регіональному рівні досліджені на достатньому рівні, зокрема значна увага приділена обсягам і джерелам інвестицій, інвестиційній привабливості й інвестиційній активності регіону, а також ефективності інвестицій на регіональному рівні. Проте залишаються відкритими питання щодо оцінки ефективності інвестиційної діяльності конкретного регіону, оскільки для отримання достовірних даних щодо доцільності реалізації інвестицій необхідно постійно вдосконалювати методику, оновлювати щорічні дані, що дасть змогу чітко та правильно підійти до вирішення низки регіональних питань інвестиційного характеру. Відповідно, підвищується увага до розробки методики оцінки ефективності інвестиційної діяльності регіонів України та до її апробації в практиці. Згідно із цим основною метою написання статті є оцінка ефективності інвестиційної діяльності регіонів України на основі авторської методики, що дозволить виявити основні фактори ефективного використання залучених інвестицій в економіку регіону.

Зокрема, питання ефективності у сфері інвестиційної діяльності на рівні регіону досліджували такі вчені: М. П. Бутко, О. Ю. Акименко [1], А. І. Землянкін, Т. Г. Савченко [2], П. І. Мірошніченко [3], С. О. Іщук, С. М. Ткач [4], Б. Ю. Кишакевич, М. М. Нахаєва [5], З. Я. Макогін [6], Г. С. Корепанов [7] та інші.

Для визначення чітких орієнтирів майбутнього розвитку у сфері інвестиційної діяльності на рівні окремих регіонів України необхідним є дослідження не лише абсолютних розмірів інвестицій, а й оцінка її ефективності, яка дозволить отримані результати зіставити з обсягами здійснених інвестицій за певний період часу. З метою визначення методики оцінки ефективності інвестиційної діяльності регіонів України насамперед здійснено теоретичний аналіз наявних підходів у даному напрямку.

У результаті опрацювання низки літературних джерел виявлено, що більшість методик у сфері інвестицій на регіональному рівні спрямовані на оцінку інвестиційної привабливості регіону, інвестиційної активності регіону, інвестиційного забезпечення регіону, однак для оцінки ефективності інвестиційної діяльності регіону існує не досить велика кількість методичних підходів.

Зокрема, Бутко М. П. та Акименко О. Ю. пропонують оцінку ефективності інвестиційної діяльності в регіонах України здійснювати за такими показниками, як: показник інвестиційної активності регіону (відношення сукупних інвестицій в розрахунку на 1 особу в регіоні до валового регіонального продукту в розрахунку на душу населення); показник ефективності використання інвестиційного потенціалу (відношення фактичних обсягів інвестицій в основний капітал до сукупного потенціалу регіональної господарської системи) [1, с. 43–46].

Землянкін А. І. та Савченко Т. Г. пропонують оцінку ефективності інвестиційної діяльності регіону здійснювати через такі показники, як: співвідношення інвестицій і валового регіонального продукту; темп приросту обсягу інвестицій в регіоні; темп приросту валового регіонального продукту [2, с. 109–110]. Мірошніченко П. І. також пропонує оцінку ефективності інвестицій на рівні регіону здійснювати за співвідношенням валового регіонального продукту й обсягу інвестицій у регіоні [3, с. 59].

На відміну від попередніх підходів Іщук С. О. та Ткач С. М. у своїй праці наводять методику оцінки ефективності інвестування в регіоні, яка базується на розрахунку інтегрального індексу. Згідно з цим, інтегральний індекс пропонується обчислювати на основі таких відносних показників: відношення валового регіонального продукту до капітальних інвестицій; відношення фінансового результату прибуткових підприємств до капітальних інвестицій; обсяг промислової продукції до капітальних інвестицій; обсяг наданих послуг до капітальних інвестицій; обсяг реалізованої інноваційної продукції до витрат на інновації [4, с. 135].

Поряд із цим, наявні методики, спрямовані на оцінку ефективності використання інвестиційних ресурсів чи залучених інвестицій у регіоні [5; 6]. Зокрема, Макогін З. Я. пропонує за основу оцінки ефективності використання інвестиційних ресурсів у регіоні брати валовий регіональний продукт (як вихід чи результат із процесу інвестування). До показників, які будуть співвідноситись із валовим регіональним продуктом, автор включає: сумарний обсяг інвестицій з країн світу в кожну область; надходження внутрішніх інвестицій у кожну область; обсяги зовнішньої торгівлі товарами та послугами в регіоні; умови торгівлі товарами та послугами в регіоні [6, с. 19–20]. Для оцінки ефективності використання залучених інвестицій Кишакевич Б. Ю. та Нахаєва М. М. пропонують застосовувати вхідні та вихідні показники. До показників, орієнтованих на вхід, належать обсяг капітальних інвестицій і прямих іноземних інвестицій, а до вихідних – валовий регіональний продукт, обсяг експорту на 1 особу, рівень зайнятості населення [5, с. 82].

Окрім вищенаведеного, в науковій літературі є методика, спрямована на оцінку ефективності залучення прямих іноземних інвестицій в регіони України, що дозволяє оцінити рівень ефективності використання іноземних інвестиційних ресурсів на рівні регіону. Згідно з цим, Корепанов Г. С. пропонує так обчислювати індекс регіональної ефективності залучення прямих іноземних інвестицій: відношення частки регіону в річному потоці прямих іноземних інвестицій до частки валового регіонального продукту у ВВП країни за відповідний період [7, с. 288].

Черевко О. В., вивчаючи науково-методичні підходи до оцінки ефективності інвестиційної діяльності регіонів України, визначає, що ефективність інвестиційної діяльності на рівні регіону оцінюється рівнем його інвестиційної привабливості, інвестиційної активності, наявністю регіональних програм чи проєктів інвестиційного розвитку [8, с. 92–95]. Згідно із цим, ефективність інвестиційної діяльності в регіоні оцінюється не отриманими результатами, а сукупністю передумов для її здійснення.

На нашу думку, оцінку рівня ефективності інвестиційної діяльності регіонів України варто здійснювати комплексно, застосовуючи низку показників їх соціально-економічного розвитку. При цьому пропонуємо обчислювати інтегральний показник ефективності інвестиційної діяльності регіонів України, що базується на відносних показниках, поділених за впливом інвестиційної діяльності на: виробничий розвиток регіону; на фінансовий розвиток регіону; на соціальний розвиток регіону (*табл. 1*).

Усі показники, які відображено в табл. 1, мають різні одиниці виміру та різні модифікації, що потребує їх впорядкування та приведення до однорідних величин. Для цього нами використано багатофакторний порівняльний аналіз, згідно з яким усі відносні показники діляться на позитивні (стимулятори розвитку) та негативні (дестимулятори розвитку) [9, с. 153–155].

За умови, що всі показники в сукупності буде приведено до однієї величини, обчислюємо інтегральні показники ефективності інвестиційної діяльності регіонів України в розрізі трьох напрямів, а саме: за її впливом на виробничий, фінансовий і соціальний розвиток. Для обчислення інтегральних показників у межах трьох напрямів нами застосовано формулу геометричної модифікованої [10, с. 65; 11, с. 121]. Найвище значення інтегрального показника в конкретному напрямку буде свідченням найвищого рівня ефективності інвестиційної діяльності. Розрахункові значення інтегральних показників у межах трьох напрямів впливу інвестиційної діяльності на розвиток регіонів України наведено в *табл. 2*.

Згідно з даними табл. 2 найвищий рівень ефективності інвестиційної діяльності в напрямку її впливу на виробничий розвиток регіону був у 2018–2019 рр.

у Кіровоградській області, а у 2020 р. – у Чернівецькій області.

Найвищий рейтинг Кіровоградської області за ефективністю інвестиційної діяльності в напрямку її впливу на виробничий розвиток обумовлений високими обсягами вартості експорту товарів і обсягу реалізованої продукції суб'єктами господарювання в розрахунку на 1 долар прямих іноземних інвестицій, що вкладені в регіон. Це пояснює той факт, що обсяг іноземних інвестицій, а отже, інвестиційна діяльність за участю іноземного капіталу, не впливає на обсяги виробництва, реалізації й експорту товарів.

У 2020 р. у трійку лідерів за інтегральним показником ефективності інвестиційної діяльності в напрямку її впливу на виробничий розвиток входили Чернівецька, Тернопільська та Миколаївська області. Основним фактором віднесення Чернівецької області у 2020 р. до лідерів за рівнем ефективності інвестиційної діяльності в регіоні з позиції її впливу на його виробничий розвиток є високий обсяг реалізації продукції суб'єктами господарювання регіону в розрахунку на кожну гривню капітальних інвестицій і прямих іноземних інвестицій у регіоні.

Найнижчий рівень ефективності інвестиційної діяльності в регіоні за напрямом її впливу на його виробничу діяльність був у 2018 р. в Івано-Франківській області, у 2019 р. – у Херсонській області, а у 2020 р. – у Луганській області. Основними чинниками низького рівня ефективності інвестиційної діяльності регіонів України з позиції її впливу на його виробничий розвиток можна вважати незначні обсяги експорту продукції та незначні обсяги реалізації продукції підприємствами регіону в розрахунку на кожну гривню капітальних інвестицій у регіоні та на кожний долар прямих іноземних інвестицій в економіці регіонів.

Щодо ефективності інвестиційної діяльності регіонів України в напрямку її впливу на їх фінансовий розвиток, то, на нашу думку, ключовим фактором у даному аспекті є обсяг чистого прибутку, отриманого підприємствами регіону в розрахунку на кожну гривню капітальних інвестицій, здійснених за власні кошти підприємств, і в цілому на кожну гривню капітальних інвестицій, здійснених у конкретному регіоні в певний період часу. У 2018 р. лідерами в напрямку забезпечення ефективності інвестиційної діяльності з позиції її впливу на фінансовий розвиток були м. Київ, Запорізька та Волинська області, у 2019 р. – м. Київ, Луганська та Тернопільська області, а у 2020 р. – Дніпропетровська, Полтавська та Чернівецька області.

Аутсайдерами в напрямку ефективності інвестиційної діяльності, зважаючи на її фінансовий аспект, у 2018 р. були Тернопільська, Чернівецька й Івано-Франківська області. Проте виявлено, що вже у 2019 р. Тернопільська область належала то трійки лідерів за даним критерієм, що пов'язано із суттєвим

Показники для оцінки інтегрального рівня ефективності інвестиційної діяльності регіонів України

Критерій розподілу показників	Показник
За впливом інвестиційної діяльності на виробничий розвиток регіону	Обсяг реалізованої продукції суб'єктами господарювання на 1 грн обсягу капітальних інвестицій в регіоні, грн/грн
	Обсяг реалізованої продукції підприємствами на 1 грн обсягу капітальних інвестицій, грн/грн
	Співвідношення експорту товарів і обсягу прямих іноземних інвестицій у регіоні, дол./дол.
	Обсяг капітальних інвестицій у розрахунку на 1 суб'єкт господарювання в регіоні, тис. грн/од.
	Обсяг реалізованої продукції суб'єктами господарювання в регіоні в розрахунку на 1 дол. прямих іноземних інвестицій в регіоні, грн/дол.
За впливом інвестиційної діяльності на фінансовий розвиток регіону	Відношення чистого прибутку, отриманого підприємствами регіону, до обсягу капітальних інвестицій в регіоні, грн/грн
	Відношення чистого прибутку, отриманого підприємствами регіону, до обсягу власних коштів підприємств регіону, спрямованих на фінансування капітальних інвестицій у регіоні, грн/грн
	Обсяг реалізованої продукції підприємствами регіону в розрахунку на 1 грн витрат власних коштів підприємств на фінансування капітальних інвестицій, грн/грн
	Обсяг реалізованої продукції суб'єктами господарювання в регіоні в розрахунку на 1 грн витрат місцевих бюджетів на фінансування капітальних інвестицій, грн/грн
	Обсяг реалізованої продукції суб'єктами господарювання в регіоні в розрахунку на 1 грн кредитів банків і позик, що спрямовані на фінансування капітальних інвестицій, грн/грн
За впливом інвестиційної діяльності на соціальний розвиток регіону	Відношення наявного доходу населення в розрахунку на 1 особу до обсягу капітальних інвестицій у регіоні в розрахунку на 1 особу, грн/грн
	Відношення кількості найманих працівників у суб'єктів господарювання до обсягу капітальних інвестицій в регіоні, осіб/тис. грн
	Відношення витрат на оплату праці на підприємствах регіону до обсягу капітальних інвестицій в регіоні, грн /грн
	Обсяг інвестицій у житлове будівництво в розрахунку на 1 грн обсягу капітальних інвестицій в регіоні, грн/грн
	Обсяг власних коштів населення, що спрямовані на будівництво житла, в розрахунку на 1 грн витрат населення регіону, грн/грн

Джерело: авторська розробка.

Таблиця 2

Результати визначення інтегральних показників ефективності інвестиційної діяльності регіонів України

Регіон (область)	Інтегральні показники ефективності інвестиційної діяльності регіонів України								
	за впливом на виробничий розвиток			за впливом на фінансовий розвиток			за впливом на соціальний розвиток		
	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Вінницька	0,507	0,475	0,326	0,390	0,327	0,202	0,450	0,412	0,378
Волинська	0,571	0,426	0,391	0,611	0,326	0,224	0,630	0,498	0,451
Дніпропетровська	0,508	0,427	0,360	0,456	0,317	0,567	0,327	0,326	0,192
Донецька	0,547	0,435	0,334	0,330	0,374	0,169	0,352	0,336	0,204
Житомирська	0,419	0,391	0,267	0,373	0,295	0,129	0,427	0,378	0,280
Закарпатська	0,335	0,326	0,299	0,199	0,332	0,245	0,734	0,581	0,575
Запорізька	0,547	0,438	0,321	0,635	0,395	0,234	0,378	0,348	0,263

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Івано-Франківська	0,282	0,333	0,300	0,197	0,300	0,250	0,591	0,496	0,521
Київська	0,393	0,370	0,342	0,390	0,334	0,415	0,631	0,557	0,415
Кіровоградська	0,664	0,586	0,447	0,434	0,304	0,185	0,332	0,324	0,240
Луганська	0,289	0,305	0,231	0,212	0,437	0,158	0,449	0,367	0,353
Львівська	0,395	0,377	0,232	0,324	0,298	0,156	0,562	0,498	0,504
Миколаївська	0,617	0,460	0,519	0,479	0,293	0,329	0,360	0,339	0,233
Одеська	0,406	0,380	0,251	0,449	0,383	0,164	0,443	0,397	0,411
Полтавська	0,444	0,378	0,312	0,494	0,348	0,511	0,417	0,368	0,211
Рівненська	0,387	0,383	0,416	0,308	0,363	0,448	0,607	0,501	0,472
Сумська	0,485	0,427	0,289	0,446	0,312	0,166	0,427	0,380	0,373
Тернопільська	0,433	0,534	0,525	0,142	0,414	0,169	0,582	0,541	0,530
Харківська	0,469	0,404	0,239	0,494	0,363	0,165	0,508	0,475	0,447
Херсонська	0,298	0,300	0,505	0,350	0,265	0,390	0,353	0,328	0,224
Хмельницька	0,383	0,377	0,355	0,382	0,309	0,127	0,461	0,391	0,284
Черкаська	0,472	0,433	0,399	0,591	0,381	0,250	0,385	0,358	0,304
Чернівецька	0,422	0,383	0,545	0,177	0,326	0,464	0,632	0,545	0,562
Чернігівська	0,347	0,350	0,235	0,456	0,302	0,420	0,384	0,364	0,283
м. Київ	0,556	0,446	0,343	0,642	0,418	0,125	0,445	0,432	0,472

Джерело: розраховано за [12].

збільшенням чистого прибутку, отриманого підприємствами регіону. Зокрема, у 2018 р. підприємствами Тернопільської області отримано чистий збиток у розмірі 41,6 млн грн, а у 2019 р. – чистий прибуток у розмірі 41443,5 тис. грн, що є досить високим значенням порівняно із іншими регіонами.

У 2019 р. аутсайдерами в напрямку забезпечення ефективності інвестиційної діяльності з позиції її впливу на фінансовий розвиток були Херсонська, Миколаївська та Житомирська області. У 2020 р. найнижчий рівень ефективності інвестиційної діяльності регіону з позиції її впливу на його фінансовий розвиток забезпечено в таких регіонах, як Житомирська та Хмельницька області та м. Київ, що пояснюється отриманням збитку підприємствами даних регіонів. Окрім цього, у 2020 р. у Житомирській і Хмельницькій областях були незначними обсяги реалізації продукції підприємствами регіону в розрахунку на кожну гривню власних коштів підприємств, спрямованих на капітальні інвестиції. А у м. Київ у 2020 р. були незначними обсяги реалізації продукції суб'єктами регіону в розрахунку на кожну гривню кредитів, які спрямовані на фінансування капітальних інвестицій.

Щодо інтегрального показника ефективності інвестиційної діяльності регіонів України в напрямку її впливу на їх соціальний розвиток, то варто відмітити, що лідерами в даному аспекті у 2018–2019 рр. були Закарпатська, Київська та Чернівецька області, а у 2020 р. – Закарпатська, Тернопіль-

ська та Чернівецька області. Як свідчать дані, з позиції впливу інвестиційної діяльності регіону на його соціальний розвиток лідируючі позиції протягом 2018–2020 рр. займали Закарпатська та Чернівецька області, що обумовлено високим рівнем доходу населення в розрахунку на 1 грн обсягу капітальних інвестицій у регіоні та високим рівнем витрат на оплату праці в розрахунку на 1 грн обсягу капітальних інвестицій.

Найнижчий рівень ефективності інвестиційної діяльності в регіоні за напрямом її впливу на його соціальний розвиток був у 2018 і 2020 рр. у Дніпропетровській області, а у 2019 р. – у Кіровоградській області. Низький рівень ефективності інвестиційної діяльності в регіоні з позиції її впливу на соціальний розвиток регіону обумовлений низьким обсягом доходів населення в розрахунку на 1 грн капітальних інвестицій у регіоні та незначною питомою вагою інвестицій в житлове будівництво в загальному обсязі капітальних інвестицій регіону.

На основі розрахованих трьох інтегральних показників ефективності інвестиційної діяльності регіонів України визначено інтегральний рівень ефективності інвестиційної діяльності регіонів України (табл. 3), який обчислено як середньоарифметична інтегральних показників ефективності інвестиційної діяльності в регіонах України за впливом на виробничий, фінансовий і соціальний розвиток регіону.

Проведені розрахунки показують, що трійку лідерів у сфері ефективності інвестиційної діяльності в регіоні у 2018 р. посіли Волинська та Запорізька об-

Динаміка сукупного інтегрального показника ефективності інвестиційної діяльності регіонів України

Регіон України (область)	2018 р.	Рейтинг регіону у 2018 р.	2019 р.	Рейтинг регіону у 2019 р.	2020 р.	Рейтинг регіону у 2020 р.
Вінницька	0,449	11	0,405	10	0,302	13
Волинська	0,604	1	0,417	6	0,355	8
Дніпропетровська	0,430	14	0,357	20	0,373	5
Донецька	0,410	17	0,382	14	0,236	22
Житомирська	0,406	19	0,354	22	0,225	23
Закарпатська	0,423	16	0,413	9	0,373	5
Запорізька	0,520	3	0,394	11	0,272	19
Івано-Франківська	0,357	22	0,376	15	0,357	7
Київська	0,471	8	0,420	3	0,391	4
Кіровоградська	0,477	7	0,405	10	0,291	15
Луганська	0,317	24	0,370	17	0,247	21
Львівська	0,427	15	0,391	12	0,297	14
Миколаївська	0,485	5	0,364	19	0,361	6
Одеська	0,433	13	0,387	13	0,275	18
Полтавська	0,452	10	0,365	18	0,345	9
Рівненська	0,434	12	0,415	7	0,445	2
Сумська	0,453	9	0,373	16	0,276	17
Тернопільська	0,385	21	0,496	1	0,408	3
Харківська	0,490	4	0,414	8	0,284	16
Херсонська	0,333	23	0,298	24	0,373	5
Хмельницька	0,409	18	0,359	21	0,255	20
Черкаська	0,483	6	0,391	12	0,317	10
Чернівецька	0,410	17	0,418	5	0,524	1
Чернігівська	0,396	20	0,339	23	0,312	12
м. Київ	0,548	2	0,432	2	0,313	11

Джерело: розраховано за [12].

ласті та м. Київ, у 2019 р. – Київська та Тернопільська області, а також м. Київ, у 2020 р. – Рівненська, Тернопільська та Чернівецька області. Як показують дані, Чернівецька область у 2018 р. була на 17 місці серед регіонів України за інтегральним рівнем ефективності інвестиційної діяльності, проте у 2020 р. змістилася на 1 місце, що пов'язано зі збільшенням обсягу реалізованої продукції суб'єктами господарювання регіону в розрахунку на 1 грн обсягу капітальних інвестицій у регіоні й обсягу інвестованих іноземних коштів (прямих іноземних інвестицій). Також не менш вагомим фактором впливу на підвищення ефективності інвестиційної діяльності в Чернівецькій області було досягнення лідерських позицій за інтегральним показником ефективності інвестиційної діяльності в напрямку її впливу на соціальний розвиток регіону.

Найнижчий рівень ефективності інвестиційної діяльності в регіоні у 2018 р. був у Луганській області, у 2019 р. – у Херсонській області, у 2020 р. – у Жи-

томирській області. Як свідчать дані, у Херсонській області у 2020 р. суттєво збільшився рівень ефективності інвестиційної діяльності, тому регіон у 2020 р. зайняв 5 місце в рейтингу регіонів, що пов'язано зі збільшенням обсягу реалізованої продукції в регіоні в розрахунку на кожну гривню капітальних інвестицій (отримано найвище значення даного показника з-поміж усіх регіонів України).

Загалом, за даними сукупного інтегрального показника ефективності інвестиційної діяльності регіонів України, здійснено групування останніх на чотири групи (табл. 4). Для групування регіонів за рівнем ефективності інвестиційної діяльності було використано статистичний метод групування, який полягає в такому: різницю між максимальним і мінімальним значенням показника в сукупності ділимо на кількість необхідних груп (у нашому випадку 4 групи).

Групування регіонів України за рівнем ефективності інвестиційної діяльності

Групи регіонів України	2018 р.	2019 р.	2020 р.
Високий рівень ефективності інвестиційної діяльності	Волинська область, м. Київ	Тернопільська область	Чернівецька область
Рівень ефективності інвестиційної діяльності вищий за середній	Запорізька, Київська, Кіровоградська, Миколаївська, Харківська, Черкаська області	Вінницька, Волинська, Закарпатська, Київська, Кіровоградська, Рівненська, Харківська, Чернівецька області, м. Київ	Дніпропетровська, Закарпатська, Київська, Рівненська, Тернопільська області
Середній рівень ефективності інвестиційної діяльності	Вінницька, Дніпропетровська, Донецька, Житомирська, Закарпатська, Львівська, Одеська, Полтавська, Рівненська, Сумська, Хмельницька, Чернівецька області	Дніпропетровська, Донецька, Житомирська, Запорізька, Івано-Франківська, Луганська, Львівська, Миколаївська, Одеська, Полтавська, Сумська, Хмельницька, Черкаська області	Вінницька, Волинська, Івано-Франківська, Миколаївська, Полтавська, Херсонська, Черкаська, Чернігівська області, м. Київ
Низький рівень ефективності інвестиційної діяльності	Івано-Франківська, Луганська, Тернопільська, Херсонська, Чернігівська області	Херсонська, Чернігівська області	Донецька, Житомирська, Запорізька, Кіровоградська, Луганська, Львівська, Одеська, Сумська, Харківська, Хмельницька області

Джерело: складено за даними табл. 3.

Згідно з даними табл. 4 протягом трьох років регіони змінювали свої позиції щодо рівня ефективності інвестиційної діяльності. Зокрема, високий рівень ефективності інвестиційної діяльності у 2018 р. належав Волинській області та м. Київ, у 2019 р. – Тернопільській області, а у 2020 р. – Чернівецькій області. З огляду на дані регіони, які відзначаються найбільшими обсягами капітальних і прямих іноземних інвестицій, за рівнем ефективності інвестиційної діяльності належать до групи регіонів із середнім чи вищим за середній рівень. Беручи до уваги дані 2018–2020 рр., найбільші обсяги капітальних інвестицій у регіоні в розрахунку на 1 особу припадали на м. Київ (69039,4 грн/особу у 2018 р., 73085,6 грн/особу у 2019 р., 55768,2 грн/особу у 2020 р.), проте за рівнем ефективності інвестиційної діяльності м. Київ у 2019 р. належав до регіонів з вищим за середній рівень, а у 2020 р. – до групи регіонів із середнім рівнем. Таким чином, варто засвідчити, що не завжди регіони, які мають найвищі обсяги інвестицій в цілому та в розрахунку на 1 особу, ефективно їх використовують.

У цілому, у процесі аналізу ефективності інвестиційної діяльності регіонів України виявлено, що основними факторами досягнення її високого рівня є такі:

- ✦ обсяг виробництва та реалізації продукції в регіоні на кожну гривню інвестованих коштів в економіку регіону;
- ✦ обсяг експорту товарів та його величина в розрахунку на одиницю інвестованих коштів в економіку регіону;

- ✦ питома вага капітальних інвестицій в житлове будівництво в регіоні;
- ✦ джерела фінансування капітальних інвестицій, зокрема власні кошти підприємств, кошти місцевих бюджетів і банківські кредити;
- ✦ обсяг доходів і витрат населення регіону в розрахунку на 1 грн капітальних інвестицій і регіоні;
- ✦ обсяг чистого прибутку (збитку), отриманого підприємствами в регіоні.

З агалом, підсумовуючи результати проведеного аналізу, головними завданнями в напрямку підвищення ефективності інвестиційної діяльності регіонів України, з позиції її впливу на різні сектори економіки, є вкладення коштів у оновлення виробничих потужностей, будівництво житлових комплексів, що в підсумку забезпечить зростання виробництва конкурентної продукції, підвищить рівень дохідності населення, покриє потребу в житловій нерухомості, покращить фінансові результати суб'єктів господарювання в регіоні та інше.

ВИСНОВКИ

У цілому результати дослідження дозволяють обґрунтовано підійти до оцінки ефективності інвестиційної діяльності в межах конкретного регіону України, зіставити обсяги інвестицій і результати діяльності певного регіону, а також служити основою для формування управлінських завдань і механізмів їх вирішення. У подальшому дослідження в даному

напряму будуть базуватися на порівнянні рейтингу регіонів України за обсягами інвестицій і рівнем ефективності їх інвестиційної діяльності, що дозволить більш обґрунтовано виявити причини неефективного використання інвестицій і запропонувати певні шляхи їх усунення. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Бутко М. П., Акименко О. Ю. Методичні підходи до оцінки ефективності інвестицій у регіональних господарських системах. *Регіональна економіка*. 2010. № 1. С. 39–47. URL: http://ir.stu.cn.ua/bitstream/handle/123456789/9018/Akimenko_Metodichni_pidxody.pdf?sequence=1&isAllowed=y
2. Землянкін А. І., Савченко Т. Г. Визначення тенденцій та ефективності інвестиційної діяльності у регіоні. *Економічний вісник Донбасу*. 2013. № 1. С. 107–113. URL: <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/123271/17-Zemlyankin.pdf?sequence=1>
3. Мірошниченко П. І. Визначення ефективності інвестиційного розвитку регіонів. *Бізнес Інформ*. 2012. № 7. С. 56–61. URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2012-7_0-pages-56_61.pdf
4. Іщук С. О., Ткач С. М. Рейтинг регіонів України за ефективністю інвестицій. *Регіональна економіка*. 2015. № 4. С. 132–142.
5. Кишакевич Б. Ю., Нахаєва М. М. Оцінка ефективності масштабу інвестиційної діяльності в регіонах України. *Економічний форум*. 2019. № 2. С. 80–86.
6. Макогін З. Я. Аналіз ефективності використання інвестиційних ресурсів регіонами України. *Інвестиції: практика та досвід*. 2014. № 7. С. 17–22. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/7_2014/6.pdf
7. Корепанов Г. С. Індексний аналіз ефективності залучення прямих іноземних інвестицій в регіоні України. *Прикладна статистика: проблеми теорії та практики*: зб. наук. праць. 2013. Вип. 13. С. 285–293.
8. Черевко О. В. Науково-методичні підходи до оцінки ефективності інвестиційної діяльності регіонів України. *Вісник Черкаського університету. Серія «Економічні науки»*. 2017. № 2. Ч. 2. С. 91–96. URL: http://eprints.cdu.edu.ua/3148/1/cgiirbis_64%20%2816%29.pdf
9. Вахович І. М. Фінансова політика сталого розвитку регіону: методологія формування та механізми реалізації: монографія. Луцьк: Надстир'я, 2007. 496 с.
10. Герасимчук З В., Вавдіюк Н. С. Економічна безпека регіону: монографія. Луцьк: Надстир'я, 2006. 244 с.
11. Побурко Я. О., Данилко В. К. Часткові та комплексні статистичні оцінювання внеску регіонів України у соціально-економічний розвиток держави. *Регіональна економіка*. 2004. № 3. С. 121–139.
12. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

REFERENCES

Butko, M. P., and Akymenko, O. Yu. "Metodychni pidkhody do otsinky efektyvnosti investytsii u rehionalnykh

hospodarskykh systemakh" [Methodical Approaches to Assessing the Effectiveness of Investments in Regional Economic Systems]. *Rehionalna ekonomika*, no. 1 (2010): 39–47. http://ir.stu.cn.ua/bitstream/handle/123456789/9018/Akimenko_Metodichni_pidxody.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Cherevko, O. V. "Naukovo-metodychni pidkhody do otsinky efektyvnosti investytsiinoi diialnosti rehioniv Ukrainy" [Scientific and Methodical Approaches to Evaluation of Efficiency of Investment Activity of Regions of Ukraine]. *Visnyk Cherkaskoho universytetu. Seriya «Ekonomiczni nauky»*, no. 2, part 2 (2017): 91–96. http://eprints.cdu.edu.ua/3148/1/cgiirbis_64%20%2816%29.pdf

Herasyimchuk, Z V., and Vavdiuk, N. S. *Ekonomiczna bezpeka rehionu* [Economic Security of the Region]. Lutsk: Nadstyria, 2006.

Ishchuk, S. O., and Tkach, S. M. "Reitynh rehioniv Ukrainy za efektyvnistiu investytsii" [Rating of Ukraine's Regions by the Efficiency of Investment]. *Rehionalna ekonomika*, no. 4 (2015): 132–142.

Korepanov, H. S. "Indeksnyi analiz efektyvnosti zaluchennia priamykh inozemnykh investytsii v rehioni Ukrainy" [Index Analysis of the Effectiveness of Attracting Foreign Direct Investment in the Region of Ukraine]. *Prykladna statystyka: problemy teorii ta praktyky*, no. 13 (2013): 285–293.

Kyshakevych, B. Yu., and Nakhaieva, M. M. "Otsinka efektyvnosti masshtabu investytsiinoi diialnosti v rehionakh Ukrainy" [Evaluation of the Scale Efficiency of Investment Activity in the Regions of Ukraine]. *Ekonomicnyi forum*, no. 2 (2019): 80–86.

Makohin, Z. Ya. "Analiz efektyvnosti vykorystannia investytsiinykh resursiv rehionamy Ukrainy" [Analysis of Efficiency the Use of Investment Resources by Regions of Ukraine]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, no. 7 (2014): 17–22. http://www.investplan.com.ua/pdf/7_2014/6.pdf

Miroshnychenko, P. I. "Vyznachennia efektyvnosti investytsiinoho rozvytku rehioniv" [Determination of Efficiency of Investment Development of Regions]. *Biznes Inform*, no. 7 (2012): 56–61. https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2012-7_0-pages-56_61.pdf

Ofitsiynyi sait Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy. <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Poburko, Ya. O., and Danylo, V. K. "Chastkovi ta kompleksni statystychni otsiniuvannia vnesku rehioniv Ukrainy u sotsialno-ekonomichni rozvytok derzhavy" [Partial and Comprehensive Statistical Estimates of the Contribution of the Regions of Ukraine to the Socio-economic Development of the State]. *Rehionalna ekonomika*, no. 3 (2004): 121–139.

Vakhovych, I. M. *Finanova polityka staloho rozvytku rehionu: metodolohiia formuvannia ta mekhanizmy realizatsii* [Financial Policy of Sustainable Development of the Region: Methodology of Formation and Implementation Mechanisms]. Lutsk: Nadstyria, 2007.

Zemliankin, A. I., and Savchenko, T. H. "Vyznachennia tendentsii ta efektyvnosti investytsiinoi diialnosti u rehioni" [Determination of Tendencies and Efficiency of Investment Activity in Region]. *Ekonomicnyi visnyk Donbasu*, no. 1 (2013): 107–113. <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/123271/17-Zemlyankin.pdf?sequence=1>